

Project Vlassenbroek

Het Sigmoplan beschermt Vlaanderen tegen overstromingen en geeft de rivier-natuur een boost.

De Schelde staat onder invloed van de getijden. Door die dynamiek van eb en vloed ontstaat er 2 keer per maand springtij. Dan bereikt het water een hogere stand. Combiner dat met een noordwesterstorm op zee en het water zwelt enorm aan. We spreken dan van stormtij. De stormvloedramp van 1976 is hier een bekend voorbeeld van. Die richtte zware schade aan in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Daarom besliste de overheid dat er betere bescherming nodig was. Die kwam er in de vorm van het Sigmoplan, een grootschalig project dat de waterveiligheid moet garanderen.

In 2005 kwam er een geactualiseerd Sigmoplan. Bescherming tegen overstromingen blijft het doel. Maar tegelijk zal de Vlaamse overheid de natuur langs de rivier herstellen

en verder ontwikkelen. Vlassenbroek maakt deel uit van het geactualiseerde Sigmoplan.

Sigmoplanproject aan de Schelde

Langs de Schelde in Dendermonde ligt het Sigmaproject Vlassenbroek. Deze plaats is ideaal gelegen om de Schelde meer ruimte te geven bij stormvloed, waardoor de hele regio wordt beschermd. Het gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) Vlassenbroek bestaat uit 2 delen, die van elkaar gescheiden worden door een overstroombare compartimenteringsdijk. Beide gebieden hebben een veiligheidsfunctie, maar ook belangrijk is de ontwikkeling van bijzondere natuur. In het noordoosten van Vlassenbroek ligt ook nog Uiterdijk, een bestaand GOG dat ontpolderd wordt.

Locatie

Provincie Oost-Vlaanderen, Baasrode (deelgemeente van Dendermonde)

Rivier: Schelde

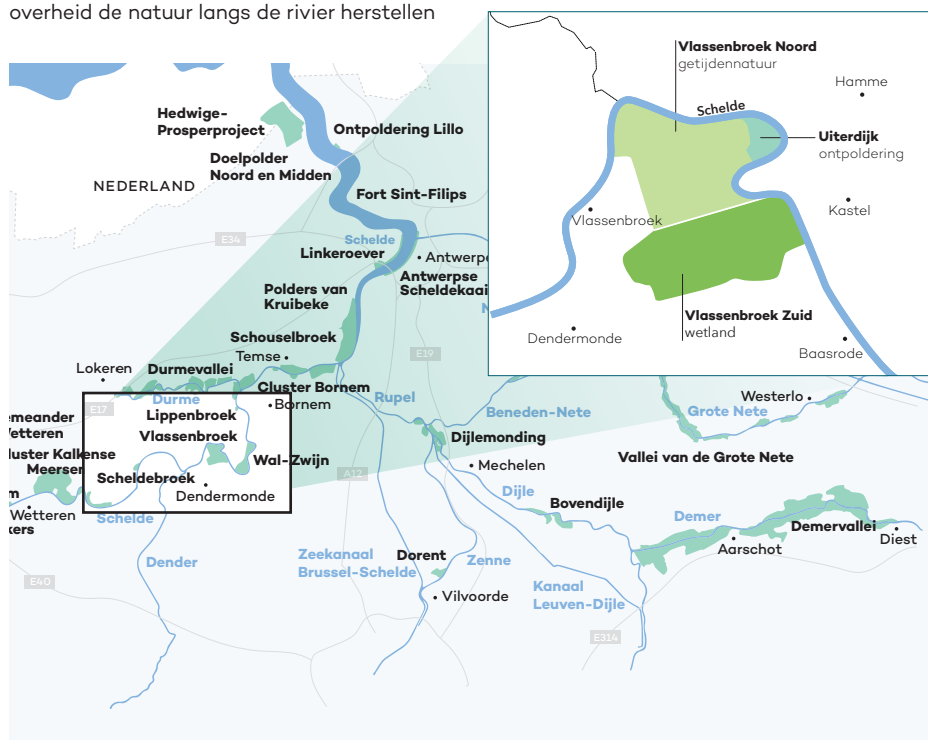
Oppervlakte: 248 hectare

Ingrepen

- Gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)
- Gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG)
- Wetland
- Ontpoldering

Waarom?

- Bescherming tegen wateroverlast
- Ontwikkeling getijdennatuur en wetland (Europese natuurdoelen)

Wat zijn de ingrepen?

De werken hebben een dubbel doel: de regio beter beschermen tegen overstromingen en Europees beschermde natuur in ere herstellen. De compartimenteringsdijk verdeelt het gebied van zo'n 248 hectare in 2 delen. Het noordelijke deel is een gebied met een gecontroleerd gereduceerd getij (GGG): via de gecombineerde in- en uitwateringssluis stroomt een beperkte hoeveelheid water op het ritme van het getij in en uit het gebied. Het zuidelijke deel is niet onderhevig aan GGG, maar is door de instelling van hoge grondwaterstanden essentieel voor de ontwikkeling van waardevol broekbos. Tot slot is er nog Uiterdijk, een GOG van 12 hectare in het noordoosten van Vlassenbroek. We ontpolderen dit gebied, zodat er weer water in kan stromen op het ritme van eb en vloed.

We verhogen de waterveiligheid in de regio.

Bij stormtij zal het gebied zijn veiligheidsfunctie opnemen. Het noordelijk gebied zal op een gecontroleerde wijze vollopen via de (verlaagde) overlooptdijk. De overlooptdijk van het zuidelijke deel wordt iets hoger aangelegd en zal dus enkel bij hogere waterstanden van de Schelde overstroomd. Zo'n situatie komt maar 1 keer in de 10 jaar voor. In het westen en het zuiden aan de landzijde van de ringdijk zorgen een nieuwe verzamelgracht en 2 bufferbekkens voor de afvoer van het water, afkomstig van de kleinere waterlopen stroomopwaarts. Een vernieuwd pompstation kan ook grotere hoeveelheden regenwater wegpompen uit de verzamelgracht rond het overstromingsgebied. Op die manier zijn de inwoners zelfs in de meest extreme situaties beschermd tegen wateroverlast.

Gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)

Een gecontroleerd overstromingsgebied is een gebied naast de rivier dat water opvangt bij extreme weersomstandigheden. Het water loopt dan over een overlooptdijk het gebied in. Om te voorkomen dat ook woonkernen onder water lopen, wordt het achterland altijd beschermd door een ringdijk.

@S. Nolllet

In- en uitwateringssluis Vlassenbroek Noord

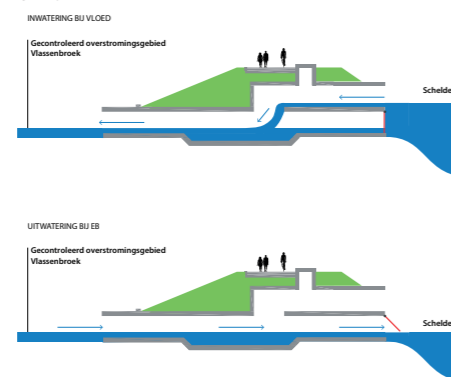

@Vilda

Uitwateringssluis Vlassenbroek Zuid

Gecontroleerd gereduceerd getij (GGG)

Een aantal gecontroleerde overstromingsgebieden, zoals het noordelijk deel van Vlassenbroek, worden ingericht met gecontroleerd gereduceerd getij. Hierbij wordt naast de veiligheidswerking actief getijdennatuur ontwikkeld. Dit gebeurt via een slim sluiensysteem in de overlooptdijk. Bij vloed laat een hoge inwateringssluis een beperkte hoeveelheid water binnen. Net genoeg om de groei van slikken en schorren op gang te brengen. Bij eb vloeit het water terug naar de Schelde via een lage uitwateringssluis. Zo combineert dit gebied veiligheid met de ontwikkeling van getijdennatuur.

Werking van een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij

@Vilda

Ontpoldering

Als we ontpolderen, geven we land terug aan de rivier. Daarbij trekken we eerst landinwaarts een nieuwe dijk op. Vervolgens verwijderen we al dan niet volledig de oude dijk en realiseren we ook bressen. Zo ontstaat er extra ruimte tussen de oude en de nieuwe dijk, waarin de rivier kan (over)stromen. Dit heeft als effect dat de waterstand op de rivier verlaagt en de kracht van het water vermindert waardoor het overstromingsrisico afneemt. Omdat de getijden hier opnieuw vrij spel krijgen, ontstaat er waardevolle getijdennatuur.

Wetlands

Wetlands binnen het Sigmaplan zijn drassige gebieden die niet onder invloed van het getij staan. In de winter staat het grondwater er hoog, in de zomer daalt het. Het landschap kan er variëren van open water en rietland over elzenbroekbossen tot natte graslanden.

@Vilda

Zwarte wouw

@Vilda

Oeverzwaluw

@Vilda

Grote kattenstaart

Tegelijk herstellen we zeldzame riviernatuur.

Dankzij een gecombineerde in- en uitwateringssluis zal er in het noordelijk deel van Vlassenbroek elke dag Scheldewater het gebied in- en uitstromen, op het ritme van eb en vloed. Getijdengebieden blinken uit in diversiteit. Zeker die van de Schelde: er is het ritme van eb en vloed, de unieke overgang van zoet naar zout en het samenspel tussen water, zand en slib. In die wereld van verschillen boetseert de rivier een netwerk van slikken, schorren, geulen en kreken. Elk van die biotopen heeft zijn eigen typische bewoners. Het zuidelijk deel zal als wetland een toplocatie zijn voor vochtminnende bomen, zoals elzen, essen en wilgen. Op andere plaatsen schiet dan weer riet op.

Aantrekkelijk voor zeldzame soorten

Vlassenbroek is heel divers op het vlak van fauna en flora. Zo was het een van de eerste gebieden waar de bever definitief een thuis vond. Daarnaast kan je hier tal van zangvogels spotten, zoals de blauwborst. Recent werden er ook enkele soorten waargenomen die erg zeldzaam zijn in België. Zo vertoefde hier lange tijd een dwergarend en broedde er een koppel zwarte wouwen. Met steun van Natuurpunt 's Heerenbosch bouwden we hier ook een oeverwaluwwand. De populatie van oeverwaluwen in Vlaanderen is namelijk sterk gedaald: op 20 jaar tijd van 6.000 à 7.000 paren naar 2.000 paren.

Life SPARC

Met het Sigmaplans wapen we de Scheldevallei beter tegen de gevolgen van de klimaatverandering, zoals de zeespiegelstijging en periodes

van hevige neerslag. In Europa wordt het Sigmaplans als een voorbeeldproject beschouwd. Daarom kunnen een aantal Sigmagebieden, waaronder

Vlassenbroek, rekenen op bijkomende financiering van Europa via het project LIFE Sparc (life-sparc.eu).

Projectnaam	Oppervlakte	Gemeente	Duurtijd	Ingreep
Vlassenbroek	236 hectare	Baasrode (Dendermonde)	Werkingsklaar GOG winter 2025-2026	Gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) Gecontroleerd gereduceerd getij (GGG) Wetland
Uiterdijk	12 hectare	Baasrode (Dendermonde)	2024-2026	Ontpoldering bestaand GOG